

Anton & Cleo's tergend sterven

Zelden was er zoveel unaniem lof. Je kon er bijna gif op innemen dat [Ivo Van Hove](#) met zijn *Romeinse tragedies* – een theatermarathon gebaseerd op Shakespeares *Coriolanus*, *Julius Caesar* en *Antonius en Cleopatra* – het Theaterfestival zou halen. Evelyne Coussens blikt terug en zoomt in op het enige omstreden aspect van deze onderneming, de lang uitgesponnen dood van het beroemde liefdeskoppel. Is Van Hove dan toch niet de koele en onbewogen maker waarvoor hij zo vaak versleten wordt?

*The times they are a-changing, zingt Bob Dylan
en Ivo vindt een vorm die mij bevalt!
komt u gerust op 't podium braaf chillen
straks leest u hoe hij 't (bijna) nog verknalt*

*Zes uren Shakespeare staan ons voor de kiezen
met breaking news, en zonder blote kont
bekvechten in het pak; in de coulissen
wordt trek verstomd met pasta in je mond*

*Ma Martius ofzoonlief- wie's het wijf?
en Brutus' (Derwig's) mono-dialogen!
Antonius speelt enkel met zijn lijf*

*Maar, als slechts spelers nog op 't podium mogen
doet deez' verstilling haast mijn pret bederven:
Antonius' en Cleo's t-e-r-g-e-n-d ster-ven*

(Eswé, gezien op 19/08/2007,
vier geweien en twee tomaten)

Nevenstaande publieksrecensie plukte ik van Moose (www.moose.nl), het 'virtuele tijdschrift over Nederlands theater (...) zonder enig streven naar objectiviteit', waar het publiek zijn mening over een bepaalde productie kan verwoorden en er een aantal geweien respectievelijk tomaten aan toekennen. Onderwerp van de recensie is Ivo Van Hoves *Romeinse tragedies*, een marathonproductie van zes uur die op 17 juni 2007 in première ging op het Holland festival en in België voor het eerst te zien was in het Kaaitheater op 13 september 2007. Over de rijke betekenislagen, de polyinterpretabele contextualisering, de verbluffende scenografie en de uitzonderlijke acteerprestaties is al veel inkt gevloeid – ik zal er slechts beknopt op terugkomen voor een goed begrip van het geheel. Zelf wil ik het in hoofdzaak hebben over 'Antonius' en Cleo's t-e-r-g-e-n-d ster-ven', vanuit de vaststelling dat het laatste deel van de trilogie, met name *Antonius & Cleopatra*, bij publiek en recensenten een zeker onbehagen wekt. Na de eerder droge *Coriolanus* en een retorische *Julius Caesar* lijkt dit liefdesverhaal, en bij uitstek het uitgebreide lamento van Cleopatra (Chris Nietvelt) aan het einde niet in het plaatje te passen. Dat heeft mijns inziens enerzijds te maken met een te eenzijdige perceptie van Van Hoves werk als 'koel' (waardoor dat 'gejank' – aldus sommige toeschouwers – voor een stijlbreek zorgt), anderzijds verdenk ik Van Hove ervan *Antonius & Cleopatra* ook bewust in te schrijven in een ander register dan *Coriolanus* of *Julius Caesar* – een strategie waarmee hij het zwaartepunt van de hele cyclus verschuift

naar dáár waar berekening plaats ruimt voor passie. Want 'kunst moet zich bezighouden met chaos' – schuilt er zowaar een kleine romanticus in Ivo Van Hove?

Romeinse tragedies

Voor wie vorig theaterseizoen mentaal afwezig was, begin ik met een beknopte schets van *Romeinse tragedies*. In deze productie bundelt Van Hove drie uitgesproken politieke Shakespearetragedies: *The Tragedy of Julius Caesar* (1599), *The Tragedy of Antony and Cleopatra* (1607) en *The Tragedy of Coriolanus* (1608), die alle drie handelen over veranderende politieke structuren in een snel evoluerende samenleving. Achter elkaar geplaatst volgens inhoudelijke chronologie (Shakespeare schreef de drie niet als trilogie) zien we de geschiedenis evolueren van een oligarchie (de op patriciërs gestoelde gemeenschap in *Coriolanus*) over een prille republikeinse democratie (het aanvankelijke populisme van *Julius Caesar*) terug naar een dictatuur (de feitelijke alleenheerschappij van Octavius aan het eind van *Antonius & Cleopatra*). Deze beweging beslaat een paar eeuwen en legt de voortdurende frictie bloot tussen democratie en dictatuur, gemeenschap en individu, publiek en privaat, of, zoals Wouter Hillaert het uitdrukt: 'Wat met individuen die de democratische ladder opklimmen om ze, eens boven, onder zich af te zagen?'²

Spek voor de bek van politicologen dus, maar evengoed voer voor psychologen, want Van Hove benadrukt verschillende malen dat zijn analyse van grote politieke mechanismen